Myanmar Puur Azië

Pagodes vol Boeddhabeelden, prachtige eeuwenoude tempelcomplexen, maar ook kleurrijke bergdorpen vol bedrijvigheid. De inwoners behoren tot de vriendelijkste volkeren ter wereld. Geen wonder dat Myanmar een van de snelst groeiende toeristische bestemmingen is.

TEKST EN FOTO'S: KIM VAN DAM

Pagodecomplex Kakku is pas sinds 2000 toegankelijk voor buitenlanders.

In de Thanboddhay-tempel word je steeds verrast door bijzondere doorkijkjes.

Honderden monniken, van piepjong tot al behoorlijk op leeftijd, staan in twee rijen opgesteld. Blootvoets, met doeken in vele gradaties rood om de schouders. Aan de zijkant staat slechts een enkele toerist: direct al blijkt het voordeel van reizen in het regenseizoen. Minutenlang staan de monniken als standbeelden zo stil, de gezichten serieus. Dan komen ze geruisloos in beweging. Op de binnenplaats van het Mahagandayon-klooster in Amarapura lopen ze langs enorme metalen ketels met daarin rijst en ananas. Hun bedelkommen worden volgeschept en dan verspreiden ze zich weer over het complex. Enkele jongens krijgen de opdracht een van de lege kookpannen terug naar de keuken te brengen. Het lukt ze met moeite het gevaarte op te tillen. Eindelijk glijdt er een lach over de gezichten.
Enkele minuten rijden verderop ligt de U Bein-brug, met 1,2 kilometer de langste teakhouten brug ter wereld. Enkel voor wandelaars, die hier vrijwel zonder uitzondering op fluwelen flipflops lopen. Op enkele plekken staan bankjes en zijn er overdekte uitbouwen waar onder meer krab wordt verkocht. Een toekomstvoorspeller doet goede zaken. Een groot deel van de brug gaat nu nog hoog over weilanden vol koeien. In augustus staat het water meters hoger en is de brug soms niet eens begaanbaar.

De Bodhi Tataung, een staande boeddha van 129 meter hoog.

DE PRACHT VAN PAGODES

In het verleden hadden nieuwe koningen in Myanmar de gewoonte om een nieuwe hoofdstad te kiezen. Het gevolg is dat je op tal van plekken in het land een schat aan pagodes, kloosters en tempels vindt. Mandalay, de laatste koningshoofdstad vóór de Britse overheersing, heeft een royaal aanbod, zoals de teakhouten Shwenandaw Kyaung, oftewel het Gouden Paleis-klooster, met enorme zuilen. Het gebouw was ooit een appartement van koning Mindon, maar werd na zijn dood uit het paleiscomplex verwijderd door zijn opvolger. Een geluk, bleek naderhand, want de rest van het paleiscomplex is in de Tweede Wereldoorlog gebombardeerd. Een andere bezienswaardigheid is de Kuthodaw Paya-pagode, die 729 marmeren tabletten met daarop de lessen van Boeddha bevat. Samen vormen de tabletten een soort boekenbos. Maar de meeste indruk maakt de Mahamuni-pagode, het belangrijkste boeddhistische complex in Mandalay, met zijn bijna vier meter hoge, zittende boeddha. Het Boeddhabeeld raakt langzamerhand steeds meer uit vorm door de piepkleine stukjes bladgoud die devote gelovigen op het lichaam plakken. Het is heerlijk om tussen de mensen te zitten die hardop bidden. Een zen-moment in de drukke stad.
Ook Inwa, gelegen op een eiland, is een voormalige hoofdstad. Met een bootje ben ik in enkele minuten aan de overkant, waar paard-en-wagens klaarstaan. Inwa vertegenwoordigt het landelijke leven in optima forma. Na enkele minuten doemen de eerste restanten van tempels op, gebouwd in rood baksteen, met her en der nog een Boeddhabeeld dat de eeuwen heeft overleefd. Er is het prachtige houten Bagaya Kyaung-klooster uit 1834, dat rust op 267 enorme pilaren, met een relatief bescheiden Boeddhabeeld. De brede houten vloerdelen in het klooster voelen koel aan. Buiten zet ik het op een lopen, want de stenen zijn gloeiend heet en schoenen en sokken zijn hier verboden. Dat tempo houd ik erin bij het Maha Aungmye Bonzan-klooster uit 1822, een indrukwekkend geelgepleisterd bouwwerk met een gangenstelsel eronder waar vroeger monniken verbleven. Nu vliegen de vleermuizen er af en aan. Ernaast ligt een verzameling spierwitte pagodes, Htilaingshin Paya, in een decor van bomen met feloranje bloemen. Rennend van schaduwplek naar graspol probeer ik het complex te verkennen. Nu zou een verkoelende regenbui welkom zijn. Die komt uiteindelijk pas als ik zit te lunchen bij het Little River-restaurant, vlak bij de aanlegsteiger van de ferryboot.

GASTVRIJ MYANMAR

Privéchauffeur Tun weet exact welke van de tientallen boten is gereserveerd voor een tocht naar de overkant van de Ayeyarwaddy-rivier. Het is een klein uur varen naar Mingun, dus tijd genoeg om even uit te waaien op het bovendek. In de verte verrijst een enorme klont bakstenen, restanten van wat het grootste boeddhistische heiligdom op aarde moest worden, Mingun Paya. Ondanks de inzet van twintigduizend slaven werd de tempel nooit afge- →

1 Aapje bij de grotten van Hpo Win Daung.
2 Shwedagon-pagode in Yangon.
3 Gastvrij onthaal in de bergen bij Kalaw.
4 Koopwaar op de rondtrekkende markten.
5 Duizenden Boeddhabeelden nabij Monywa.
6 Monniken bij de tempels van Bagan.
7 Het boekenbos van Kuthodaw in Mandalay.
8 Meisje met thanakapoeder op haar gezicht.

bouwd. Volgens een legende was dat te wijten aan de voorspelling van een astroloog. Die had voorspeld dat de koning zou overlijden zodra het megalomane project was voltooid. De koning overleed toch en een aardbeving deed de rest. Iets verderop ligt een soort enorme slagroomtaart van zeven verdiepingen, de Hsinbyume-pagode. Wel afgebouwd en prachtig.
Temperaturen van rond de 35 graden en een hoge luchtvochtigheid maken dat ik continu dorst heb. Wat een geluksmoment als chauffeur Tun elke keer dat ik bij de auto kom een flesje water en een verfrissingsdoekje paraat heeft. Als we op de derde dag van Mandalay naar Monywa rijden, passeren we de stad Sagaing, waar hij woont. Of ik misschien even bij hem thuis wil kijken? Hoe gastvrij! Diezelfde gastvrijheid is er op de Aung Myae Oo-school. Kinderen in de klassen proberen keurig door te leren, maar de kleintjes die toevallig buiten zijn, raken afgeleid bij het zien van een buitenlandse bezoeker.

MAGISCH MONYWA

Het komt als een verrassing. Rijdend door landelijk Myanmar, langs rijstvelden en huisjes opgetrokken uit matten, zie ik ineens kleine boeddha's onder stenen parasolletjes zitten. Zeker honderd beeldjes staan er onder tengere boompjes met ruisende bladeren. Hun gezichten zijn gericht naar de plek op een heuvel waar een 129 meter hoge boeddha staat, Bodhi Tataung, met daarnaast de op een na grootste liggende boeddha van Myanmar, maar liefst 95 meter lang. Bij het eerste veld met de zittende boeddha's ben ik al zwaar onder de indruk en dan blijken er nog veel meer velden te zijn, groter nog zelfs, met honderden boeddha's, naar verluidt tienduizend in totaal. En geen toerist te bekennen.
De buitenkant van de Thanboddhay-pagode, even verderop, wordt in felle Disneykleuren geschilderd. Een schril contrast met de kant die nog niet is geverfd: prachtig ingetogen met verweerde pastelkleuren. Daardoor komen de rijke versieringen des te beter uit. Maar het is de binnenkant van de pagode die echt imponeert. De bovenste helft van de tempel staat bomvol mini-Boeddhabeelden, opgesteld in rijen tegen muur en plafond. Een half miljoen zouden er zijn. Daaronder vele grote boeddha's, staand en liggend. Het is een doolhof van ronde bogen, waar je al slenterend steeds wordt verrast door bijzondere doorkijkjes.
Het is al drie uur als Tun stopt voor een lunch bij restaurant Zawe Marn. Het is een lokaal familierestaurant en de eigenaren spreken genoeg Engels om tekst en uitleg te geven. Ze pakken er zelfs een kookboek bij dat sommige gerechten ook in het Engels vermeldt. Uit de vitrine kies je vis, gamba's, vlees of kip, daarbij wordt een bord rijst geserveerd met verschillende soorten groenten en salades plus wat sauzen, meer of minder pittig. Na het overdadige hoofdgerecht volgt het typische dessert van de regio: drie kommen met daarin geweekte theebladeren, fijngesneden verse gember en een mengsel van sesamzaad en pinda's. De bedoeling is van elk →

Bij de pagodes van Kakku klinkt het rinkelen van de bellen sprookjesachtig.

schaaltje een theelepel op de hand te nemen en het geheel dan op te happen. Verrassend lekker en verfrissend dankzij de gember.

EEUWENOUDE TEMPELS

Bagan, de volgende bestemming op het programma, moet volgens velen het hoogtepunt van de reis zijn. Maar of het nog mooier is dan wat ik bij Monywa heb gezien, vraag ik me af. Voordat Tun me bij de boot afzet en afscheid neemt, bezoek ik nog een monument: een half miljoen boeddha's, maar ditmaal in grotten, Hpo Win Daung. Over een lengte van twee kilometer zijn grotten uit de rotsen gehakt, waarin eeuwenoude Boeddhabeelden staan. Ik klim achter een meisje aan dat zich heeft opgeworpen als gids. Veel informatie biedt ze helaas niet, maar ze weet de weg en wijst de mooiste grotten aan. Dat is ook wat waard. De vele aapjes houdt ze tevreden met zakjes pinda's. Het is een indrukwekkende verzameling boeddha's en er is meer. Een paar autominuten verderop ligt Shwe Ba Taung, een bizar, vervreemdend project van al weer ondiepe grotten, uitgehouwen in de rotsen. De façades zijn hier versierd met onder meer Korintische zuilen; het lijkt wel alsof je door een oude Griekse stad wandelt.

Hoe heerlijk is het om na al die impressies even te ontspannen, varend over de rivier van Pakokku naar Bagan. Na ongeveer anderhalf uur zie ik op de linkeroever torens van pagodes parmantig de lucht in pieken. Eigenlijk ga ik het uitgestrekte gebied van 42 vierkante kilometer morgen pas verkennen, maar ik vraag de chauffeur me af te zetten bij de Shwesandaw-pagode, waarin een haar van Boeddha wordt bewaard. Een klim via fikse treden naar boven wordt beloond met een prachtig vergezicht over het gebied, 360 graden in het rond.

Van de ongeveer 4400 pagodes en stoepa's in Bagan is ongeveer de helft nog in goede staat. Keuzes maken is niet gemakkelijk, maar gelukkig weet de chauffeur precies welke bij uitstek het bezichtigen waard zijn. En zo geniet ik, ondanks de regen die met bakken uit de hemel valt, een dag lang van prachtige bouwwerken die zijn gebouwd tijdens de Birmese gouden eeuw, tussen de 11de en de 13de eeuw. Te beginnen met een van de oudste: de Schwezigon-pagode. Donkere wolken pakken zich samen, maar de enorme gouden koepel lijkt licht te geven. De tempel die de meeste indruk maakt, is Ananda uit 1091. Van buiten een bijzonder mooi gebouw, in verwassen wit met een geelrode koepel. Binnen word ik stil bij het zien van de vier enorme staande boeddha's. Hoog torenen ze boven de bezoekers uit. Een heel andere sfeer heerst er in de Sulamani-tempel uit de twaalfde eeuw. Hier zijn het vooral de muurschilderingen die de aandacht opeisen. Fragiele tekeningen van onder meer monniken, olifanten en apen en liggende boeddha's.

KOELE KLEURIGE BERGDORPEN

Een korte vlucht via Mandalay naar Heho brengt je in een andere wereld. Op weg naar Kalaw via het dorp Pindaya passeer ik heuvels van rode aarde, velden vol groenten, mannen die met ossen het land omploegen, groepjes vrouwen die zaaien en poten. De lucht is op ongeveer 1300 meter hoogte aangenaam koel en fris. Kalaw was een van de populairste *hill stations* van de Engelsen tijdens de Britse overheersing. Toevallig is er net markt. Die trekt rond in de regio en doet elke stad om de vijf dagen aan. Op de grond ligt de koopwaar uitgestald van minderheden uit de →

Over Myanmar

- **De politieke situatie** Lange tijd was Myanmar geen gewilde vakantiebestemming vanwege het dictatoriale bewind. Een democratie is het nog altijd niet, maar tegenwoordig meent zelfs de grootste voorvechtster van vrijheid, politica Aung San Suu Kyi, dat toerisme goed is voor Myanmar.

- **Hoe komt u er?** Met Singapore Airlines en dochtermaatschappij SilkAir vliegt u comfortabel naar Myanmar, met de kans een stop-over te maken in het bruisende Singapore. SilkAir vliegt vanaf Singapore naar Yangon en Mandalay in Myanmar. Zeer praktisch voor een rondreis, omdat er binnenlandse vluchten aan te pas komen.

- **Niet vergeten** Voor Myanmar hebt u een visum nodig. Nouveau regelde dat via *www.visum2go.nl*, een gespecialiseerd bureau dat alle papieren rompslomp uit handen neemt. Download de benodigde formulieren van de website, stuur alles op per aangetekende post en circa tien dagen later hebt u uw paspoort met visum in huis. Kosten: €65,- per visum, wat visum2go een van de goedkoopste aanbieders in Nederland maakt.

- **Reisgenoot** Een goede reisgids is geen overbodige luxe, zeker als u wel met chauffeur, maar zonder gids reist. Bijvoorbeeld Birma (Myanmar), (Gottmer Uitgevers Groep, €22,95) of Myanmar (Lonely Planet, Engelstalig, €21,50).

- **Voorproeven** Om u vast te verdiepen in de cultuur en geschiedenis van Myanmar kunt u de film *The Lady* bekijken, over het bewogen leven van politiek activiste Aung San Suu Kyi, de vrouw die vecht voor vrijheid voor haar volk en daarvoor de Nobelprijs voor de Vrede ontving.

- **Wandelen in Kalaw** Wandeling inclusief lunch, in totaal vijfenhalf uur, ongeveer €9,- p.p. Taxi naar beginpunt en ophalen bij eindpunt ca. €12,-. Green Discovery, Aung Chan Thar Street, Quarter 5 *myanmartrekking@gmail.com*, *www.kalawtrekking.byethost32.com*

1 Een ossenwagen-taxi in Mingun.
2 De spierwitte pagodes van Htilaingshin Paya.
3 Tempelcomplex in Disneykleuren: Thanboddhay.
4 Jonge nonnen in hun kenmerkende roze kleding.
5 Woonhuis in een grot bij Shwe Ba Taung.
6 Berglandschap rond Pindaya.
7 Monniken in het Mahagandayon-klooster in Amarapura.
8 Met goud beklede Shwedagon-pagode in Yangon.

bergdorpen in de omgeving. De bloemen vallen het meest op, ze liggen er in enorme aantallen en in prachtige kleuren.
Dankzij het koelere klimaat is Kalaw en aangenaam wandelgebied. Alex en Jack van Green Discovery bieden meerdaagse trekkings aan, helemaal naar het Inlemeer, maar ik wil graag een paar uur lang de prachtige omgeving van Kalaw verkennen. De berghellingen zijn een lappendeken van stukken landbouwgrond met rijst, gember, bloemkool, mangobomen, aubergine en sinaasappelbomen. Waterbuffels nemen een bad terwijl de dorpelingen het land bewerken. Hoe dichter we bij het dorp Pein ne Pin komen, hoe meer theeplantages er zijn. Ondanks het bergachtige landschap is het ontspannen wandelen over de niet te steile, onverharde paden. Na een uur of drie is er een theepauze en dan blijken mijn gidsen ook nog voor een lichte lunch van noedels met groenten en mango toe te hebben gezorgd. We eten in een van de huizen van de Palaungstam, waar grootouders, hun dochter en twee baby's ons gastvrij ontvangen. Ze maken zelf *longji*'s: sarongs, kleden en tassen op het weefgetouw dat in de kamer staat. Na nog anderhalf uur lopen door het prachtige berggebied zie ik de taxi al klaarstaan. Alex en Jack zijn pas enkele maanden geleden begonnen, maar hadden al jaren ervaring als gids, en dat blijkt. Alles is tot in de puntjes verzorgd.

Visverkoopster op de markt bij Bagan.

HUIZEN OP STELTEN

Bij Nyaung-shwe gaat mijn koffer in een uit de kluiten gewassen gemotoriseerde kano waarin een stoel staat. Ik heb de hele reis privévervoer en dat is wel zo comfortabel. Via een mokkakleurig kanaal stuurt de schipper naar het Inlemeer. Hier zijn de beroemde vissers van de Intha-stam aan het werk. Zij hebben een heel eigen techniek ontwikkeld, waarbij ze, balancerend op de punt van hun smalle bootje, met één been roeien terwijl ze de netten uitwerpen, binnenhalen en de vis eruit halen. We passeren drijvende tuinen waarop groenten worden verbouwd en huizen op palen. Zelfs om naar de buren te gaan hebben de bewoners er een bootje nodig. Mijn verblijf voor de nacht is het Inle Khaung Daing-hotel, met onder meer bungalows op palen in het meer. Het is hier goed wakker worden, met een van de fraaiste uitzichten ter wereld.
De drijvende markt is er helaas niet tijdens mijn verblijf aan het Inlemeer, maar wel die van Nampan. Tientallen boten liggen aangemeerd. Mensen met zakken op hun hoofd en tassen aan een stok die door twee mensen wordt gedragen, komen me tegemoet. Hier worden inkopen voor de hele week of langer gedaan.
Via een zijkreek van het meer varen we naar Indein. Het landschap verandert in twintig minuten van rietvelden in een jungle. Boven op een heuvel zie ik enkele pagodes liggen. Ik klim naar de top, maar kom uit bij een klooster dat er gesloten uitziet. En dan begint het ook nog te regenen. Plotseling gaat piepend en krakend een deur open. Een monnik met een prachtig gerimpeld gezicht verschijnt in de deuropening. Hij wijst naar de lucht en maakt een gebaar. Dat het regent begrijp ik, maar wil hij nu dat ik zo snel mogelijk naar beneden ga? Hij loopt weer naar binnen, maar laat de deur open en pakt kopjes en een thermoskan. Aarzelend loop ik naar binnen. Hij schenkt de kopjes vol thee, biedt jackfruit aan en steekt zelf een sigaartje op. Hij spreekt geen woord Engels, maar een kwartier lang geniet ik van de stilte en zijn bijzondere gezelschap. Dit was de klim meer dan waard.

DE BELLEN VAN KAKKU

Op goed tweeënhalf uur rijden van het Inlemeer ligt Kakku. Onderweg wordt het landschap steeds heuvelachtiger, de begroeiing jungleachtig, om vervolgens over te gaan in landbouwgronden waar onder meer knoflook, mais en andere groenten worden verbouwd. In Taunggyi moet entreegeld worden betaald en stapt de verplichte gids in de auto. Kakku is een pagodecomplex dat pas sinds 2000 toegankelijk is voor buitenlanders. Daarvoor was het een van de zwarte gebieden van Myanmar, strikt verboden voor toerisme. Het verhaal gaat dat het volledig overwoekerde complex werd ontdekt door varkens: *kakku* betekent wit varken. Het is indrukwekkend om zo'n 2500 pagodes op een relatief klein oppervlak te zien, en vooral om die te horen: in de stilte klinken alleen de belletjes die aan de toppen van de pagodes hangen.
Als laatste stop staat Yangon op het programma, met de heiligste plek van het land voor de Birmezen: de Shwedagon-pagode. Met zeshonderd ton goud en duizenden robijnen en diamanten schittert hij me al van verre tegemoet: wat een plaatje om straks mee te nemen naar huis...

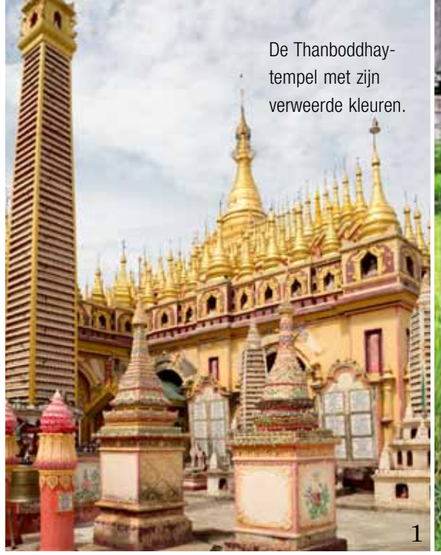
De Thanboddhay-tempel met zijn verweerde kleuren.
1

Boodschappen doen op de markt bij het Inlemeer.
2

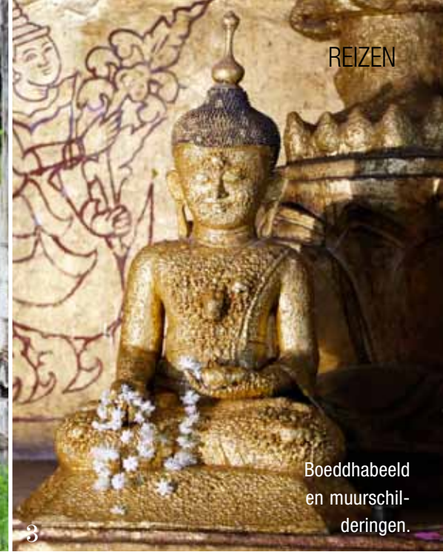
Boeddhabeeld en muurschilderingen.
3

Met Nouveau naar Myanmar

Lezersreis met Van Verre en Singapore Airlines

Nouveau-lezers kunnen een prachtige reis maken door het betoverend mooie Myanmar! Dit boeddhistische land heeft zijn deuren geopend voor buitenlandse reizigers en zal u met open armen verwelkomen. In deze reis hebben we de hoogtepunten van het land opgenomen.

Reis van dag tot dag

Dag 1 Vertrek Amsterdam. Met Singapore Airlines vliegt u rechtstreeks naar Singapore.
Dag 2 Singapore-Yangon.
Dag 3 Yangon. Bezienswaardigheden uit het koloniale verleden, halvedagexcursie.
Dag 4 Yangon-Bagan. Vroege vlucht naar Bagan, bij aankomst een dagtocht over de pagodevlakte van maar liefst 40 km².
Dag 5 Bagan. Halvedagexcursie naar Mount Popa. *Tip* voor 's middags: fietsen tussen de ruïnes.
Dag 6 Bagan-Mandalay. Vlucht naar Mandalay.
Dag 7 Mandalay. Dagexcursie naar Mingun, in Mandalay een stadstour.
Dag 8 Mandalay. Halvedagexcursie naar Amarapura en Inwa.
Dag 9 Mandalay-Pyin Oo Lwin. Korte rit naar Pyin Oo Lwin, dan een hele dag op pad in dit voormalige Engelse bergdorp.
Dag 10 Pyin Oo Lwin-Mandalay. Treinrit van een halve dag, dan terug naar Mandalay.
Dag 11 Mandalay-Kalaw. Vlucht naar Heho, vervolgens via de Pindaya-grotten naar Kalaw.
Dag 12 Kalaw. Hele dag in dit Engels-aandoende landschap. *Tip:* fietsen en wandelen naar de bergstammen.
Dag 13 Kalaw-Inlemeer. Naar het Inlemeer, vervolgens een boottocht over het meer.
Dag 14 Inlemeer. Per boot en te voet naar de Indain-pagodes.
Dag 15 Inlemeer. Vrij te besteden. *Tip:* fietsen naar de wijngaard!
Dag 16 Inlemeer-Yangon. Vlucht naar Yangon.
Dag 17 Yangon-Singapore. Vertrek naar Nederland.
Dag 18 Aankomst Amsterdam.

Inclusief

Reis voor 2 personen: €3.650,- p.p., voor 4 personen: €2.970,- p.p., gebaseerd op laagseizoen in Myanmar (mei t/m september 2015) en op 2 personen per kamer. **Inclusief** binnenlandse vluchten, hotelovernachtingen in luxe boetiekhotels, gidsen, excursies, vervoer. Prijs op aanvraag voor de periode na september (hoogseizoen), voor keuze andere hotels, voor ander aantal personen, voor verlenging aan het strand of wijziging route en aantal dagen. Exclusief vluchten.

Vliegen met Singapore Airlines

Met Singapore Airlines vliegt u snel en comfortabel naar Singapore. En vervolgens met Singapore Airlines of dochtermaatschappij SilkAir door naar Yangon. SilkAir vliegt ook op Mandalay; we kunnen de reis zo aanpassen dat uw reis daar begint of eindigt. De prijs van de vluchten met Singapore Airlines is op aanvraag.

Uitgebreide reisbeschrijving

Deze kunt u vinden op de website van Van Verre. Van Verre kan de reisbeschrijving ook per e-mail of per post naar u verzenden.

Deze reis wordt verzorgd door Azië-specialist Van Verre. Noordeinde 5, 1141 AE Monnickendam, 0299-47 50 83, *reizen@vanverre.nl*, *www.vanverre.nl*